

מה בפרשה? ובהפטרה?

'מה?'
לילדים
בעמ'
8

גיליון מס'
300

נדבת ידידי
היקרים
שיפתיעו את
הקב"ה בשבוע
הבא!!!

ה' ימלא כל
משאלות ליבם
לטובה ולברכה,
בנחת
ובקלות!!!

קראו והכירו ב-7 דקות!

סוכות

יום טוב ראשון של סוכות

הקריאה עוסקת בדיני קורבנות, פירוש חגי ישראל ומתנות עניים.

דיני הקורבנות

הקב"ה מלמד למשה רבינו את פרטי דיני בהמות לקרבן, ומורה לו: "שור או כשב או עז כי יולד" יוקרב רק החל מהיום השמיני. קיים איסור על שחיטת בהמה ובנה באותו יום, וכן להותיר מן הקורבן לאחר זמן האכילה. בני ישראל מצווים להיזהר מחילול שם השם בעולם.

דיני המועדים

"וידבר ה' אל משה לאמר... מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדי". ה' מורה על שביתה ממלאכה ביום השבת, הקרבת הפסח ב"ד ניסן ושביתה ממלאכה ביום הראשון והשביעי - ואכילת מצות כל השבוע. הוא מורה על העומר² הבא מראשית קציר השעורים ביום ט"ז ניסן ומונף על ידי הכהן, בתוספת כבש לקורבן. דבר זה מתיר את האכילה מן התבואה החדשה. מיום הנפת העומר נמנים ארבעים ותשעה ימים אשר בסופם יחוגו העם את חג השבועות. בחג יביאו מנחה חדשה - שני לחמים העשויים מחיטים בליווי שבעה כבשים, פר ושני אילים והנסכים הנכונים להם. בנוסף יביאו שעיר עיזים לחטאת ושני כבשים לשלמים - אותם יניפו יחד עם לחם הביכורים. יום זה אסור במלאכה.

בפסוק הבא מזהירים בני ישראל שוב על מתנות עניים בשדה: פאה ולקט.

בראשון לחודש השביעי מצווים בני ישראל ביום: "זכרון תרועה" (ראש השנה) האסור במלאכה. בעשירי לחודש יחול: "שבת שבתון" (יום הכיפורים) האסור במלאכה וכן מצווים להתענות בו, האוכל ביום זה חייב כרת. בחמישה עשר לחודש יחגגו בני ישראל במשך שבוע את חג הסוכות, ובמהלכו הם ישבו בסוכה לזכר הנהגת ה' אותם בזמן

¹ רש"י (שם, כז) מדייק שמגבלה זו קיימת רק בנולד בדרך טבעית, אך לא ב"וצא דופן" (ניתוח/קיסרי).
² מידת נפח מקראית, המהווה כמות מאכל יומית של אדם ממוצע.

יציאתם ממצרים. בשבוע זה יביאו קורבנות רבים ויטלו בידם ארבעה מינים: אתרוג, לולב, הדסים וערבות. ביום הראשון ישבתו ממלאכה, וכן ביום השמיני אשר בא מייד לאחר החג.

קריאת המפטיר עוסקת בציון נוסף של חגיגת שבעת ימי הסוכות, ובפירוט קורבנות החג: שלושה עשר פרים, שני אילים, ארבעה עשר כבשים, שעיר אחד, 5.7 איפה סולת מעורבת בשמן,³ וכ- 10.6 הין יין.⁴

הפטרת יום טוב ראשון של סוכות

ההפטרה⁵ עוסקת במבחן הנותנים מהעם בימות המשיח; קיבוץ חיל גוג ומגוג והמלחמה על ירושלים; הנפלאות שישעיה ה' ביום ההוא, והתגלות כבוד ה'; המגפה שתהיה בעמים שיצורו על ירושלים; הכרת העמים במלכות ה', והשיבה לעבודתו הקדושה.

ה' אומר כי ביום הגאולה יביא על ישראל צרות על מנת לכלות מהם את הפושעים והמורדים, ובכך ייבחנו הנותנים האם נאמנים לה' "כבחן את הזהב" בכור הצורפים. כל אחד מהנשארים אשר "יקרא בשמי ואני אענה אותו אמרתי עמי הוא" ולא אבחר באחד מן העכו"ם⁶ "והוא יאמר ה' אלקי".

"הנה יום בא לה' " בו יתקבצו אל ירושלים כל הגויים⁷ וכך אשיב לך כל מה שלקחו מהם הגויים בימים עברו.

אתן בלב בני אדם⁸ לעלות על ירושלים לקחתה מידי בני ישמעאל⁹ ותלכד העיר, בתיה יהרסו ונשיה ייטמאו "ויצא חצי העיר בגולה", ויתר "העם" יישארו ויתגברו על האויב בעזרת ה'.¹⁰ אז יצא ה' מן השמים וילחם בעכו"ם להשמידם כפי שנלחם במצרים על שפת ים סוף - וכמו אז, שלל הגויים ייפול ביד ישראל.¹¹

רגלי ה' יעמוד כביכול על הר הזיתים והוא ייבקע ממזרח למערב - חצי אחד ינוע צפונה והחצי השני דרומה עד מקום בשם אצל.¹² בגיא שיווצר בין שני ההרים הקיימים כעת, ינוסו הגולים מן העיר מפני שוביהם¹³ "כאשר נסתם מפני הרעש בימי עזיה מלך יהודה".¹⁴

"והיה ביום ההוא" יהיו ישראל מבולבלים ולא ידעו אם זה זמן הכנה לישועה, או לכיליון.¹⁵ אותו היום, יהיה יום מיוחד לה' שיוודע בו בגבורותיו ונפלאותיו שיעשו בו ביום¹⁶ שאינו "לא יום ולא לילה" - כי לא ידעו האם טובה היא או רעה,¹⁷ ולבסוף יהיה כולו אור.¹⁸

באותו היום "יצאו מים חיים מירושלים" וילכו למזרח דרך הבקע בהר הזיתים "חצים אל הים" המזרחי "וחצים אל הים" המערבי - לא יתייבש בקיץ ולא יקפא בחורף.¹⁹ אז יקבלו כל העכו"ם את ה' "למלך" ויאמינו בו בלבד.²⁰ כל

³ כ- 47 ליטר (שיטת הגר"ח נאה)

⁴ כ- 44 ליטר (כנ"ל)

⁵ זכריה יד, א - כא (אשכנזים וספרדים); יג, ט - כא (תימנים)

⁶ מצודות דוד יג, ט

⁷ אבן עזרא יד, א

⁸ מלבי"ם שם, ב

⁹ מלבי"ם שם, שם

¹⁰ רד"ק שם, שם

¹¹ מצודות דוד שם, ג

¹² מלבי"ם שם, ה

¹³ מצודות דוד, רד"ק שם, ה

¹⁴ אך בשונה ממה שראה ישעיה בימי עזיה את ה' יושב על כסא רם ונשא, ושרפים עומדים ממעל לו והבית נמלא עשן מכעס ה'. כאן, ה' ומלאכיו יבואו להגן ולעזור לעם ישראל במלחמתו בגוג (מלבי"ם שם, ה).

¹⁵ מצודות דוד שם, ו

¹⁶ רד"ק שם, ז

¹⁷ מצודות דוד שם, שם

¹⁸ מהר"י קרא שם, שם

¹⁹ מצודות דוד שם, ח

²⁰ מצודות דוד שם, שם

הארץ תהפוך למישור מלבד ירושלים אשר תבלוט כהר גבוה מכולם²¹ במקומה הראשון – תוך התרחבות משמעותית ביחס לשטחה בעבר²² "וישבו בה" לעולם ולא תחרב עוד - כפי שאירע בבית ראשון²³ - "וישבה ירושלים לבטח".

וכך תהיה מגפת הצרים על ירושלים²⁴: אבריהם ייפלו²⁵ תוך כדי שהם עומדים²⁶, ארובות העיניים יהיו ריקות, ולשונו של כל אחד ואחד תימס בפיו. "והיה ביום ההוא תהיה מהומת ה'" כאשר יאחז "איש ביד רעהו" ויחשוב חברו כי הוא אויב ויכהו.²⁷ "וגם יהודה" אשר יישארו בירושלים יצאו כעת להילחם²⁸ ויאספו את שלל הגויים "זהב וכסף ובגדים לרב מאוד". כמגפת האדם, תהיה מגפה גם בבעלי החיים של האויב.²⁹

הנותרים מקרב הגויים ישובו לה' בכל ליבם³⁰ "ועלו מידי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחג את חג הסוכות". הגויים שלא יעלו לעבוד את ה' לא יזכו לגשם בארצם באותה השנה ויסבלו מרעב, ואם יהיו הם ממצרים, לא ישקה אותם הנילוס.³¹

"ביום ההוא" שתתפשט קדושת ירושלים 45 מיל³², יהיו פעמוני הזהב התלויים בראש הסוסים המתים "קדש לה'" ומהם יעשו מזרקי דם וסירים על מנת לבשל בהם את בשר הזבחים הרבים במקדש.³³ מחמת ריבוי הקורבנות באותה העת, יהיו כל הסירים בירושלים קודש³⁴ "ולא יהיה כנעני³⁵ עוד בבית ה' צבאות ביום ההוא" היות ונכבדי העמים יתנדבו לשרת במקדש.

מה הקשר בין ההפטרה לחג?

בהפטרה מתואר: "והיה כל הנותר מכל הגוים... ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחג את חג הסוכות. והיה אשר לא יעלה... ולא עליהם יהיה הגשם".

סוכות הוא זמן תחילת הגשמים, וארבעת המינים יחד עם ניסוך המים באים לרצות על המים לשנה הבאה. לכן העונש למי שלא ישתתף הוא עצירת הגשמים. מכאן שהחג מקבל משמעות כלל אנושית לא רק חג יהודי, אלא חג שבו כל העמים יכירו במלכות ה' ויתכנסו תחת סוכת השלום בירושלים.

²¹ רש"י, רד"ק שם, י

²² מצודות דוד, רד"ק שם, שם

²³ רד"ק, מלבי"ם שם, יא

²⁴ מצודות דוד שם, יב

²⁵ רש"י שם, שם

²⁶ מצודות דוד, רד"ק שם, שם

²⁷ מצודות דוד, מלבי"ם שם, יג

²⁸ מלבי"ם שם, שם

²⁹ רש"י, מצודות דוד שם, טו

³⁰ רד"ק שם, טז

³¹ היות ובחג הסוכות נידונים על המים, והם לא עלו להתפלל לה' (רש"י, מהר"י קרא, מלבי"ם שם, יז).

³² כ-45 ק"מ.

³³ מלבי"ם שם, כ

³⁴ רש"י, מצודות דוד, מהר"י קרא שם, כ

³⁵ מצודות דוד שם, שם

³⁵ הותרת כנענים בארץ (גבעונים) הייתה כמשרתים עבור עם ישראל, וכעת נוכחותם מיותרת שכן אנשים רמים ונכבדים מהם ממלאים תפקיד זה (מצודות דוד שם, כא).

שמחת תורה - וזאת הברכה

קריאה/פרשה זו עוסקת בברכות משה לבני ישראל קודם מותו, ובמות משה רבינו.

ברכות משה לבני ישראל קודם מותו

משה פותח את ברכתו לעם ישראל בהקדמת שבחו של הקב"ה אשר יצא לקראת עם ישראל בעת מתן תורה - אותה העניק להם, לאחר שאומות העולם סירבו לקבלה - עם חלק ממלאכיו **"מימינו אשדת"**³⁶ **למך**. משה מודיע את חיבתו³⁷ של ה' לכלל שבטי ישראל ואת מציאות נשמות הצדיקים אצל ה' - דבר שזכו לו בהתכנסותם בתחתית הר סיני³⁸ וקבלת עול תורתו תוך התחייבות שלא לעזובה. **"ויהי בישרון"**³⁹ **מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל**.

משה מברך את ראובן שלא תיכרת נפשו בעולם הזה ובעולם הבא בשל חטאו, ומבטיח כי לעולם יימנה שמו לצד אחיו.

הוא ממשיך ומברך **"שמע"**⁴⁰ ה' **קול יהודה**⁴¹ בעת מלחמות צאצאיו מלכי יהודה מול אויביהם, שישובו בשלום.

"ללוי אמר תומיך ואורך לאיש חסידך" על שלא התלוננו יחד עם שאר העם על אוכל ומים, לאחר שחטאו ישראל בעגל קראו **מי לה' אלי'** והרגו את קרוביהם שחטאו, ושמרו על מצוות **'ברית' מילה'** כל ארבעים שנות מדבר. על כן ראויים הם להורות תורה ולעבוד בבית המקדש. משה מברכם כי יעמדו בפני המערערים על מעמד הכהונה וינצחו את אויביהם.⁴²

הוא מברך את בנימין⁴³ שייבנה בית המקדש בחלקו ומאז לא תשרה שכינה במקום אחר.⁴⁴

את יוסף הוא מברך כי תהיה ארצו מבורכת בתנאים מיטביים ליבול משובח ורב. מזכיר את יהושע בן שבט אפרים שינהיג את ישראל אשר **"בכור שורו הדר לו וקרני ראם"**⁴⁵ **קרניו**, ואת ניצחון צאצאיו בעתיד.⁴⁶

משה מברך את יששכר זבולון הכורתיים שותפות נצח **"שמח"**⁴⁷ **זבולון בצאתך ויששכר באהליך**. את זבולון הוא מברך שיצליח בעסקיו ואת יששכר שיצליח בלימוד התורה ובהעמדת ראשי סנהדרין העוסקים בעיבוד החודשים

³⁶ נתינת התורה לעם ישראל הייתה מתוך אש, וכן התורה הייתה כתובה באש (**רש"י** לג, ב).

³⁷ **רש"י** (שם, ג) מבאר ביאור נוסף למילים **"אף חובב עמים"**, שאף כאשר מוסר הקב"ה את ישראל בידי שונאיהם, עדיין מתכנסים הצדיקים בצילו ומקבלים את דברי ה' באהבה.

³⁸ **רש"י** (שם, שם).

³⁹ לשון ראייה. **ה'כלי יקר'** (שם, ה) מבאר כי לפעמים אדם עולה לגדולה למרות שאינו ראוי, אך אם יביטו אנשים ויבדקו אחריו ידיחוהו, אחר שמצאו שאינו ראוי. אך כאן מעיד הפסוק כי גם כאשר הביטו העם על משה לא מצאו בו פסול שמצריך הדחה. **ה'כלי יקר'** אומר כי ביאור זה נכון לאומרו גם ביחס לבווא, שלמרות כל הניסיונות מודים עם ישראל כי הוא מלכם.

⁴⁰ במילה **'שמע'** רומז משה לשמעון שמתברך בתוך ברכת יהודה, וכך גם חלקו של שמעון מובלע היה בתוך נחלת יהודה. הטעם שלא קיבל שמעון ברכה בפני עצמו הוא חטא זמרי עם כזבי בת צור נשיא מדיין (**רש"י** שם, ז) שמתווסף על הריגת אנשי שכם שבגינה לא קיבל את ברכת יעקב – אמנם גם לוי לא זכה בשל כך לברכת יעקב, אך תיקן זאת בהתאסף בני שבטו לנקום נקמת ה' לאחר חטא העגל (**דעת זקנים** שם, שם).

⁴¹ **רש"י** (שם, שם) מבאר שנסמך יהודה לראובן היות ושניהם הודו על קלקול שעשו. ביאור נוסף הוא שעצמות יהודה התגוללו בארון כל ארבעים שנה, בשל נידוי שקיבל על עצמו באומרו **"וחטאתי לאבי כל הימים"**. ואמר משה: הרי יהודה הוא זה שגרם לראובן להודות (**גמ' מכות** יא:) – עד אז התאבל בצנעה מפני הבושה.

⁴² מלחמות החשמונאים (**רש"י** שם, יא).

⁴³ אחר שמברך את לוי בעבודת המקדש מזכיר את בנימין שנבנה מקדש בחלקו, ולאחריו את יוסף שבחלקו נבנה משכן שילה אשר שימש את העם מאז סיום כיבוש הארץ, ועד לבניית בית המקדש בזמן שלמה המלך (**רש"י** שם, שם).

⁴⁴ **רש"י** שם, יב

⁴⁵ קרני השור חזקות וקרני הראם יפות. בכך נותן שבח מושלם ליהושע שנמשל לשור ולראם גם יחד (**רש"י** שם, יז).

⁴⁶ יהושע משבט אפרים ינחיל את ארץ ישראל תוך מלחמה בעמי הארץ, וגדעון משבט מנשה ניצח את מדיין (**רש"י** שם, שם).

⁴⁷ **האור החיים** (שם, יח) מבאר כי שמחת זבולון היא בשל האפשרות שניתנת לו לקיים את תורתו של יששכר - אחרת אין מקום לשמחה הקשורה לענייני עולם הזה, וככתוב **בקהלת** (ב, ב): **"ולשמחה מה זה עושה"**.

ובכך **"עמים הר"**⁴⁸ יקראו בבוא עם ישראל להיראות לפני ה' בשלושת הרגלים. **"כי שפע עמים יינקו"**⁴⁹ ושפוני טמוני חול".

הוא מברך את גד שגבולו מתרחב לצד מזרח הארץ, כי ינצח את אויביו המצויים בקרבת מקום. בדומה לכך הוא מברך את דן **"גור אריה"**⁵⁰ שינצח את אויביו.

את נפתלי הוא מברך כי לאור השפע לו יזכה, יהיה הראשון להביא ביכורים.⁵¹

משה מברך את אשר שנתברך בנים רבים מכולם⁵² שיהיה רצוי לאחיו, בנותיו יינשאו לכוהנים גדולים **"וטובל בשמן רגלו"**.⁵³

את סדרת הברכות הוא מסיים בברכה כללית לעם ישראל שגיבוריו ישבו בעיר הגבול וימנעו מאויביהם להיכנס לארץ **"וכימין דבאך"**.⁵⁴ מזכיר להם כי אין באלוהים כאלוקי ישראל אשר בהיותו קדמון לכל בחר לו את השמים למשכן וכל גיבורי העולם תחתיו, ומברך את ישראל שישבו 'איש תחת גפנו ותחת תאנתו', מפוזרים, ללא צורך להתאגד בכדי לגבור על האויב.⁵⁵ בסיום פירוט הברכות אומר משה לעם **"אשריך ישראל"** שכל טוב העולם מובטח לכם.⁵⁶

מות משה רבינו

לאחר סיום הברכות עולה משה להר נבו, שם רואה את כל ארץ ישראל בשלוותה ואת כל הצרות העתידות לקרות:⁵⁷ את בני דן עובדים לפסל מיכה וכנגדם את שמשון היוצא להושיע את ישראל, את ארץ נפתלי החרבה לעומת דבורה וברק הנלחמים בסיסרא, את ארץ אפרים ומנשה בחורבנה אל מול ניצחון יהושע (משבט אפרים) על עמי כנען ומלחמת גדעון (משבט מנשה) במדיין ועמלק ואת חורבנה של ארץ יהודה מול ניצחונות מלכות דוד. ה' מראה לו את כל העתיד לקרות לעם ישראל עד תחיית המתים, ומראה לו את מערת המכפלה ואת יציקת כלי המקדש על ידי שלמה בכיכר הירדן.⁵⁸

ה' אומר למשה כי הראה לו את הארץ בכדי שיוכל להעיד בפני אבות האומה כי קיים ה' את הבטחתו להנחיל את הארץ לזרעם, אך הוא לא יוכל להיכנס אליה.⁵⁹

משה נפטר⁶⁰ במיתת נשיקה ונקבר על ידי הקב"ה **"מול בית פעור"**,⁶¹ ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה". הפסוק מעיד כי על אף פטירת משה בגיל מאה ועשרים **"לא כהתה עינו ולא נס ליחו"**.⁶² העם בוכה על מותו במשך שלושים יום.

⁴⁸ רש"י (שם, יט) מביא ביאור נוסף. סוחרי אומות העולם יבואו לרגל עסקיהם עם זבולון לארץ ישראל ויבקרו בירושלים. התרשמותם מעבודת העם לאלוקי השמים באופן אחד (אצל עכו"ם כל קבוצה עובדת באופן אחר) תביא לכך שיתגייסו.
⁴⁹ העושר שייגיע מהחילון - ממנו מפיקים את התכלת למצוות ציצית - ומזכוכית לבנה, יאפשר לישכר ולזבולון ללמוד תורה (רש"י שם, שם). מכאן ניתן ללמוד שגם אדם המחזיק תורה צריך ללמוד תורה בעצמו ולא להסתפק בסיוע שמעניק לתלמיד חכם. ומעשה ברב אהרון קוטלר זצ"ל ראש ישיבת 'בית מדרש גבוה' (לייקווד) שאמר לתלמיד שביקש לעזוב את הישיבה ולעבוד לפרנסתו, תוך שהבטיח כי יתרום מכספו להחזרת תורה: "עולם הבא" אכן יהיה לך בשכר תרומתך כמו אותם שלמדו תורה, אך 'עולם הזה' של לומדי תורה לא יהיה לך".
⁵⁰ הכלי יקר (שם, כב) מבאר כי לאחר שאמר יעקב שדן ידון את עם ישראל, מברך אותו משה שיהיה ליבו כלב אריה ולא יפחד מבעלי הדינים המאיימים שלא יוציא דין אמת.

⁵¹ כלי יקר שם, כג.
⁵² רש"י שם, כד.
⁵³ מרוב שמן היה מוכר בזול לשאר העם (ספורנו שם, כד).
⁵⁴ כל זמן שיעשו רצונו של ה', 'דבאך', יזוב ויזל כספם וזהבם של אומות העולם אשר יבואו לקנות מפירותיה המשובחים של הארץ (רש"י שם, כה).
⁵⁵ רש"י שם, כח.
⁵⁶ רש"י שם, כט.
⁵⁷ רש"י לד, א.
⁵⁸ רש"י שם, ג.
⁵⁹ לו יכול היה להיכנס, היה מחכה משה לראותם נוחלים בפועל ואז היה הולך לאבות (רש"י שם, ד).
⁶⁰ מכאן ואילך כתב יהושע. לדעת ר"מ בגמ' כתב משה דברים אלו מפי הקב"ה בדמעות, ובכך נבדלו מילים אלו משאר התורה שנכתבה בדיו (רש"י ושפתי חכמים שם, ה).
⁶¹ קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית, בכדי לכפר על חטא 'בעל פעור' (רש"י שם, ו).
⁶² לא שלט בגופו ויקבון (רש"י שם, ז).

"ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה".
התורה מעידה כי "לא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים את פנים"⁶³, נשלח מאת ה' להרבות מופתים בארץ מצרים, קיבל את התורה בידיו וחולל ניסים במדבר "לעיני כל ישראל"⁶⁴.

קריאת 'חתן בראשית' עוסקת בתיאור מפורט של בריאת העולם בשישה ימים, כאשר ממצב של "תוהו ובוהו" וריק מוחלט, הופך העולם למקום מסודר.

האור והחושך נתחמים לזמנים נפרדים⁶⁵ (יום א). המים העליונים והתחתונים נחלקים זה מזה (יום ב) וביניהם נמצאת היבשה כמקום נפרד בו צומחים עצים ועשבים שונים (ג). בהמשך נבראים השמש, הירח ומערכות הכוכבים כולן (יום ד), שרצים, בעלי כנף ובעלי חיים ימיים (יום ה), ולבסוף מגיע זמנם של הבהמות והחיות לשכון בארץ. לקראת סיום התהליך בורא הקב"ה את האדם בצלמו הוא, כהשלמה לבריאה.⁶⁶ את האדם הוא מפקיד על הבריאה כולה. פעולה זו משלימה את הליך היצירה של העולם, ולאחריה מכריז הקב"ה על ייחודו של היום השביעי בו הוא שובת ממלאכת הבריאה אותה סיים ומקדש יום זה לנצח.

קריאת המפטיר עוסקת בפירוט קורבנות החג: שבעה כבשים, פר אחד, איל אחד, שעיר עיזים אחד לחטאת, מנחת סולת מעורבת בשמן (3/10 איפה⁶⁷ לפר, 2/10 לאיל, 1/10 לכבש) ויין (1/2 היין⁶⁸ לפר, 1/3 לאיל, 1/4 לכבש).

הפטרת שמחת תורה

ההפטרה⁶⁹ עוסקת בציווי ה' ליהושע להכניס את ישראל לארץ; הכנות לעבור את ירדן לבוא לארץ; תזכורת לשנים וחצי השבטים לבצע את חלקם בכיבוש הארץ; קבלת השבטים עליהם כל מה שיצוו על ידי יהושע.

"ויהי אחרי מות משה עבד ה' " פונה ה' אל יהושע ואומר: "משה עבדי מת⁷⁰ ועתה קום עבור את הירדן הזה" יחד עם כל ישראל לארץ המובטחת להם. "כל מקום" שתדרוך בו "כף רגלכם" יהיה שלכם - כפי שאמרתי למשה. גבולות הארץ המובטחת יהיו: ממדבר צין⁷¹ בדרום מזרח הארץ והרי הלבנון בצפון, ממזרח עד "נהר הפרת" ... ועד הים הגדול" ממערב.

ה' מבטיח ליהושע כי: "לא יתיצב איש לפניך כל ימי חיך" וכי יהיה עימו כפי שהיה עם משה, ומורה לו: "חזק ואמץ" בהנהגת העם היות והוא זה שינחיל⁷² לעם את הארץ המובטחת לאבות האומה. כל זאת בתנאי שיקפיד על קיום

⁶³ כל שאר הנביאים תקשרו עם הקב"ה דרך מחיצות שונות בהתאם לדרגתם, ולא דיבור ישיר 'כדבר איש אל רעהו'. בנוסף מזה יכול היה לדבר בכל עת שירצה ולא היה צריך להמתין להתגלות.

⁶⁴ שבר את הלוחות לעיני העם לאחר חטא העגל, וזכה לאישור הקב"ה למעשהו זה ככתוב: "אשר שברת", יישר כוח ששברת (רש"י שם, יב).

⁶⁵ רש"י (א, ד) מביא בתיאור נוסף, כי הקב"ה טמן את האור לצדיקים לעתיד לבוא, שלא ראויים הרשעים ליהנות ממנו.

⁶⁶ רש"י (ב, ז) מבאר שעד יום זה הייתה בריאת העולם בשווה: ביום הראשון נבראו שמים וארץ, בשני רקיע לעליונים, בשלישי יבשה לתחתונים, ברביעי מאורות לעליונים, בחמישי 'שרצו המים' לתחתונים. כעת, עלולה ליפול חלילה קנאה במעשה בראשית שנבראו יותר מתחתונים או עליונים. בא הקב"ה וברא אדם מעפר - הבא מן הארץ, ונופח בו רוח - נשמה המגיעה מתחת כיסא הכבוד.

⁶⁷ איפה הינה מידת נפח מקראית השווה בין כ-25 ליטר לפי שיטת הרב חיים נאה, ועד 43 ליטר לפי שיטת החזו"א.

⁶⁸ היין הינו מידת נפח מקראית השווה ל 1/6 האיפה, כלומר בין כ-4.15 ליטר לשיטת הרב חיים נאה ועד 7.17 ליטר לפי שיטת החזו"א.

⁶⁹ יהושע א, א - יח (אשכנזים); א, א - ט + ו, כז (ספרדים ותימנים).

⁷⁰ כל מה שהתעכבו בני ישראל בכניסתם לארץ עד כה, היה בשל העובדה שנאסר על משה להיכנס לארץ (מצודות דוד, א, ב).

⁷¹ ד"ק, רש"י שם, ד

⁷² הזורם בעיראק וסוריה של ימינו.

⁷³ לשם כך היה צורך להעניק חיזוק ליהושע, היות ובאופן טבעי יקומו התנגדויות לחלוקה שיעשה (מלבי"ם שם, ו).

מצוות התורה "אשר צוה משה עבדי" ובזכות כך יצליח בכל. לשם כך מורה לו ה' כי יהיה ספר דברים⁷⁴ כנגדו תמיד ובו יהגה "יומם ולילה" על מנת שלא לשכוח דבר. ה' מצוה את יהושע שלא לפחד במלחמה נגד האויב⁷⁵ "כי עמך ה' אלקיך בכל אשר תלך".⁷⁶

עם תום ימי אבל משה⁷⁷ מורה יהושע לשוטרי העם לעבור "בקרוב המחנה" ולהודיע כי בעוד שלושה ימים יעברו "את הירדן הזה" בכדי לרשת את הארץ המובטחת, ועל כן עליהם להכין אוכל⁷⁸ ושאר צרכי הדרך ואת כלי הנשק⁷⁹ שבידיהם.

ל-"ראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה" מורה יהושע לזכור את ציווי משה אליהם ולהניח את משפחותיהם ובעלי החיים שלהם "בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן" בעוד הם יצאו "חמשים" בראש בני ישראל הבאים להילחם בעמי ארץ כנען, "עד אשר יניח ה' לאחיכם ככם וירשו גם המה את הארץ" שהובטחה להם, ואז יהיו רשאים לשוב למזרח הירדן. הם עונים לו כי יעשו ככל אשר יצוו, כפי שצייתו למשה. הם מוסיפים ואומרים כי: "כל איש אשר ימרה את פיק ולא ישמע את דברך לכל אשר תצוונו, יומת רק חזק ואמץ".⁸⁰

"ויהי ה' את יהושע ויהי שמעו בכל הארץ".

מה הקשר בין ההפטרה לקריאת התורה?

בהפטרה נאמר: "משה עבדי מת, ועתה קום עבר את הירדן הזה... חזק ואמץ, כי אתה תנחיל את העם הזה..."

הקריאה הראשונה אחרי סיום התורה היא התחלת ספר יהושע, על מנת להראות כי התורה נצחית גם כשהמנהיגים מתחלפים.

משה איננו, אך יהושע מקבל את תפקידו והעם נשבע לשמוע לו - "כָּל־אִשֶּׁר שָׁמְעָנוּ אֶל מֹשֶׁה בְּנֶשְׁמָע אֵלֶיךָ... רַק חֲזָק וְאַמֵּץ".

בכך ההפטרה ממשיכה את סיום התורה ומלמדת כי כוחו של עם ישראל איננו באדם יחיד, אלא בדבקות בתורת משה - "לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד... כִּי אִז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְאַז תִּשְׁכַּל".

⁷⁴ רש"י שם, ח

⁷⁵ מצודות דוד שם, ט

⁷⁶ סיום ההפטרה למנהג הספרדים והתימנים - אחר תוספת פסוק נוסף (ו, כז).

⁷⁷ רש"י שם, י

⁷⁸ מצודות דוד, מצודות ציון, רד"ק שם, יא

⁷⁹ רש"י שם, שם

⁸⁰ סיום ההפטרה למנהג האשכנזים.

מה? לילדים

חידות לפרשת וזאת הברכה

1. מהיכן למדנו שסבא נקרא גם אבא? (לג, ט)
2. מה הקשר בין משה רבינו וחג החנוכה? (לג, יא)
3. האם אדם בודד הוא חזק או חלש? (לג, כח)
4. מי קבר את משה רבינו? (לד, ו)

בכל שבוע יוגרלו 20 ש"ב בין המשתתפים:

- הקראת 4 חידות בשולחן שבת וקיום שיח משותף א
- מענה על 2 חידות בשולחן שבת ללא עזרה (אם ילד אחד מקריא, והאחים עונים, כולם זכאים להשתתף בהגרלה)

תשובות יש לשלוח עד מוצ"ש, כ"ט בתשרי בשעה 23:00 לכתובת yaakovkatz1989@gmail.com

או אישור הורים בטלפון 0527145013

מוצאי השבת	כניסת השבת - שמחת תורה	מוצאי השבת	כניסת השבת - חג ראשון	
18:58	17:43	19:07	17:52	ירושלים
19:00	18:05	19:09	18:14	תל-אביב
18:59	18:06	19:08	18:13	חיפה
19:00	18:05	19:08	18:14	באר שבע
18:59	17:44	19:08	17:53	בית שמש
19:01	18:07	19:10	18:16	עזה
18:57	18:01	19:07	18:11	לבנון
18:54	17:58	19:03	18:08	סוריה